

Tři králové

Tři králové je lidovým označením pro mudrce, kteří podle novozákonních evangelií navštívili krátce po narození Ježíše v Betlémě a přinesli mu zlato, kadidlo a myrhu. Bible však vůbec neříká, kolik jich bylo, i jména Kašpar, Melichar a Baltazar jim byla přisouzena až na základě středověké legendy. V západní liturgické tradici je svátek Tří králů ztotožněn se slavností Zjevení Páně a církev jej na Západě i Východě slaví 6. ledna.

Tento svátek je svou podstatou totožný se slavností Narození Páně, je dvanáctým dnem Vánoc a fakticky jím Vánoce vrcholí a končí. Svátek Tří králů upomíná na okamžik, kdy se Kristus zjevuje nejen izraelskému národu, ale všem; dává se rozpoznat jako král všech.

Legenda

Podle legendy byli tři mudrci či mágové z bible pohané, hvězdopřevodci zřejmě z Arábie, babylonští kněží kultu Zarathursty. Jejich znalost pohybu hvězd a pozornost vůči nim je spojována s proroktím z knihy Numeri, kde Balaám předpovídá, že z rodu Jákobova vyjde hvězda, nový král Izraele.

„Králové Taršíše a ostrovů přinesou dary, budou odvádět daň králové Šeby a Seby. “ / Žalm 72, 10 ČEP/

V evangelním příběhu samotném není řeč ani o králich, ani o jejich počtu. Poprvé se o třech mudrcích zmiňuje církevní spisovatel Órigenés na počátku 3. století, který počet tří zřejmě vyvozuje z počtu darů, které Ježíši přinášejí. Označení králové se pak objevuje až v 6. století u sv. Caesaria z Arles (pravděpodobně podle zmínky v 72. žalmu). Počet mudrců však v jednotlivých výkladech kolísá od počtu dvou až čtyř v západní církvi a po dvanáct ve východní. Jména Kašpar, Melichar a Baltazar se jim dostává zřejmě až v lidových vyprávěních v 7. století, jsou napsána také na fresce v Raveně datované po roce 560 po Kristu. Prvním, u koho se tato jména spolehlivě objevují, je kancléř pařížské Sorbonny ve 12. století, Petr Comestor.

Středověk je také obdobím, kdy jsou těmto jménům přiřazeny jednotlivé dary. Tyto tři dary mají také představovat veškerou hmotu, neboť zastupují veškerá v té době známá skupenství. Jednotliví králové pak podle různých výkladů představují všechna období lidského života; na scénách klanění Tří králů je jeden z nich zobrazován jako mladík, druhý jako muž a poslední jako stařec.

Tři králové nebyli nikdy oficiálně svatořečeni, avšak jsou uctíváni jako patroni poutníků a hříšníků. Ostatky svatých Tří králů podle legendy našla svatá Helena, která je přivezla do Konstantinopole a později darovala milánskému biskupovi. Po dobytí Milána roku 1158 císařem Fridrichem Barbarossou kolínský arcibiskup Reinhard z Dasselu převezl tyto ostatky do Kolína nad Rýnem, kde je uložil do chrámového pokladu kostela sv. Petra. Ostatky Tří králů se staly místem úcty mnoha poutníků, jeden z významných zlatotepců Mikuláš z Verdunu pro ně zhotovil relikviář ze vzácných materiálů. Od roku 1948 je tento relikviář umístěn za hlavním oltářem kolínského dómu.

V katolických zemích se o svátku Zjevení Páně (6. ledna) píše posvěcenou křídou na dveře domů a chlévů zkratka K † M † B † nebo latinský ekvivalent C † M † B † (nebo † C † M † B) jako formule požehnání. Místo českého K se používá latinské C (Casparus - Kašpar). Zkratka se vykládá jako iniciály tří králů. Původní text zní Christus mansionem benedicat – Kristus ať obydlí žehná, ať Kristus požehná tomuto příbytku (po celý rok – proto se za třetí křížek píše letopočet). Tři křížky symbolizují Nejsvětější Trojici, tj. Otce, Syna a Ducha Svatého. Nejsou to tedy znaménka „plus“ mezi iniciálami.

Wikipedie, otevřená encyklopedie

Tři králové

Jak to vlastně bylo s těmi „králi“? ČTK 6. ledna napsala, „že podle legend mudrci přinesli dary“. Je to výrok poněkud neinformovaný, jako v náboženské oblasti v médiích často bývá. Zprávu o tom, že k Ježíšovým jeslím přišli tři „mudrci“, čteme v Matoušově evangeliu: „Když se Ježíš narodil v Betlémě v Judsku za času krále Heroda, přišli do Jeruzaléma mudrci od východu a ptali se: Kde je ten narozený židovský král? Uviděli jsme jeho hvězdu na východě a přišli jsem se mu poklonit ...“ Že tato zpráva není žádná legenda, ale že je vědecky podložená, doložím za chvíli. Nejprve, kdo to byli ti tři: evangelium užívá slovo „mudrci“. V řeckém originálu je slovo „magoi“, což tehdy na východě označovalo „hvězdopřevodce“, my bychom podle dnešních znalostí historie těch oblastí východu řekli: hvězdáři, „astronomové“.

A skutečně, v Babylonii podle archeologických nálezů byla celá řada „observatoří“, hvězdáren. Archeologie našla tzv. „zikkurati“, věže, z nich hvězdáři či astrologové pozorovali oblohu. Nejen pro své potěšení, ale postupovali opravdu „vědecky“. Svá nejdůležitější pozorování „zapisovali“ klínovým písmem na hliněné destičky, které se zachovaly. Takže víme o jejich mimořádném pozorování konjunkce dvou

velkých hvězd, Jupitera a Saturna, v roce 7 před Kristem. Hvězdáři mají nebe „zmapované“, hvězdy a souhvězdí mají svá jména. Tehdy pro ně Jupiter byla hvězda krále, světovládce, jak je doloženo i z jiných pramenů. A Saturn byla hvězda „přidělená“ Judsku. Z tohoto mimořádného úkazu spojení dvou velikých hvězd hvězdáři usoudili, že se narodil král, „světovládce“ a že se to stalo v Judsku. Nechali o tom záznamy, které moderní astronomie ověřila a potvrdila. Tato konjunkce se skutečně udála 29. května v roce 7 před Kristem. To je dnes všeobecně i z jiných pramenů doložený rok narození Krista.

Ale když se tento mimořádný úkaz opakoval (jak moderní astronomie prokázala) podruhé 3. října, to už nenechalo pečlivé astrology v klidu a vypravili se snad někdy koncem října či v listopadu na velbloudech na cestu dlouhou asi 1200 km z Babylonie do Jeruzaléma, kam mohli dorazit začátkem prosince. Zde začali sbírat informace o tom „králi“ a skutečně se dověděli, že podle dávných proroků se má takový král narodit v Betlémě vzdáleném 8 km na jih od Jeruzaléma. Naši cestovatelé tam vyrazili dne 5. prosince po 17. hodině. Jak je to možné takto určit, není to směšné? Není, moderní astronomie to potvrdila.

Ta konjunkce měla totiž tři fáze: ty první dvě se objevovaly těsně před východem slunce. Matouš reprodukuje sdělení hvězdářů: „... uviděli jsme jeho hvězdu na východě“, přesně podle řeckého originálu „při východě“, tzn. podle astronomů při ranním svítání těsně před východem slunce. Tento údaj potvrzuje, že Matouš psal se znalostí těchto astronomických skutečností, které nemohl odnikud vědět ani si je vymyslet. Jeho údaje jsou vědecky potvrzené. Když mudrci vyrazili z Jeruzaléma, říká Matouš: „... hvězda, kterou viděli na východě, šla před nimi“. I tento přesný údaj potvrzuje „vědeckou“ pravdivost Matouše. Třetí konjunkce oněch hvězd nastala totiž podle přesných zjištění astronomů onoho 5. prosince v podvečer, těsně po západu slunce, a to na jihu, tedy přesně ve směru cesty našich hvězdářů. Říkají-li novináři, že se to stalo „podle legend“, velice křivdí pravdě a ukazují, že investigace je někdy jejich slabá stránka.

A jak se došlo k tomu, že to byli „králové“? Pár set let před těmito událostmi mluví ve svém proroctví Izaiáš o záři, která vzejde nad Jeruzalémem: „králové budou kráčet v tvé vycházející záři ... záplava velbloudů tě přikryje ... přinesou zlato a kadidlo ...“. To se samozřejmě podle Matouše aplikovalo na tyto mágy, takže se jim ve středověku začalo říkat „králové“. A jak se došlo ke jménům Kašpar, Melichar, Baltazar? Při tomto svátku bylo zvykem žehnat obydlí a nade dveře psát tři písmena K+M+B. Ta tři písmena znamenala zkratku pro větu: „Christus (K) mansionem benedicat“ (Kristus ať požehná příbytku). Když se pozapomněl smysl oné věty, přidělili ta písmena snadno třem vynalezeným králům. Taková je pravda o „třech králich“.

7. ledna 2009
Kardinál Miloslav Vlk